

Az írók Európája

Ausztriáról

ARTE ■ *A fenséges alpesi tájaktól a legendás Bécsig, Ausztria mintba önmagával táncolna keringőt bagyomány és excentricitás között. Egyesek szerint az osztrákok olyanok, mint egy dicső múltjába kapaszkodó család. Ez egyszerre igaz és hamis. A klisék fennmaradnak, de a maszk folyton lebullani látszik.*

Három kortárs író idézi fel ezt a saját ellentmondásai rabságában élő országot, és legújabb kori történelmét nosztalgia, fantazmagóriák és Európa között. Josef Winkler, Robert Menasse és Arno Geiger régi irodalmi és kritikai hagyományok folytatói.

JOSEF WINKLER ■ Lehet, hogy ez itt egy nagyon szép táj, nem tudom. Soha nem éreztem ilyesmit, sem gyerekkoromban, sem fiatalemberként, sem ma. A külföldiek talán jobban látják, pontosabban. De az is lehet, hogy nem, fogalmam sincs. Soha nem érdekelték a tájak. Az enyéme a legkevésbé... és ha ez a táj valóban szép, kíváncsi lennék, miért él itt annyi szomorú, boldogtalan, sőt agresszív ember.

ARTE ■ *Josef Winkler 1953-ban született Karintiában, Dél-Ausztria idilli tájakkal ékeskedő, mélyen konzervatív déli tartományában. Der Leib-eigene (A jobbágy) című könyvében azt írja: anynyira gyűlöli ezt a helyet, hogy soba nem tudna másból élni.*

Robert Menasse Bécsben született, 1954-ben. Elkötelezett értelmiségi és író. Több könyvet szentelt Ausztriának, amelyet Robert Musil klasszikus kifejezését parafrázálva „tulajdonságok nélküli országnak” nevez.

Tulajdonságok nélküli ország

ROBERT MENASSE ■ Ausztriában nőttem fel, de furcsa módon soha nem éreztem otthon magam ebben az országban. Soha nem kapcsoltam össze magamban Ausztriát a szülőföld (Heimat) fogalmával, a gyökereimmel vagy az identitásommal. 1945-55 táján Ausztria mítoszokra és legendákra épülő önképet épített fel magának, olyasmiket állítva, hogy mi voltunk a náci agresszió első áldozata, de mi magunk soha nem voltunk náci, tehát nem is kell ezzel ennyit foglalkoznunk. És még egy sor efféle legenda. Természetesen mindez nem volt igaz, de lehetővé tette a társadalmi béke helyreállítását és a gazdaság felendítését, különösebb súrlódások nélkül.

A társadalom egésze egyszerűen hozzászokott a gazdasági csodához. Megszokta a növekvő prosperitást, s joggal örült, hogy ilyen társadalmi békében, ekkora harmóniában élhet. Az nem számított, hogy ez a harmónia hazugság, hiszen ez volt a lényeg, harmóniában élni. Vagyis senki nem

érdeklődött az iránt, hogy mi lesz velünk, kik vagyunk, merre tartunk, hogyan élünk, és milyen hazugságokkal? Senki nem tette fel ezeket a kérdéseket. Ezért kezdték el a művészek feltenni őket.

A bécsi akcionizmust például nem is értheti meg az, aki nem veszi figyelembe ezt a történelmet. Lázadás a fasiszta apák, a katolicizmus ellen: ha megértettük ezt a fejlődést, a kortárs Ausztria sorsát, akkor azt is megértjük, miért bírálják annyit az osztrák írók az ország politikáját és mentalitását, meg Ausztria önmagáról alkotott képét.

Mindig nagyon fontos volt számomra a művészet, a festészet. A művészet azért olyan alapvető dolog, mert a képek, amelyeket teremt, szembe szállnak az ideológiai képekkel, mint a morbiditás, a halál, a halálkultusz itt, Ausztriában... a katolicizmus... meg az összes többi „osztrák marker”. Már a születésünkkor ránk sütnek egy bélyeget. Ez egy katolikus ország, amely szereti a halált, és itt mindenki megkapja a címkéjét. Húsz éves lehettem, amikor először láttam Nitsch egyik performanszának képeit. Teljesen felkavartak. Író akarom lenni, de még nem tudtam, mit jelent ez.

ARTE ■ *Josef Winkler első műveiből a különböző osztrák címkék közül minden bizonnyal gyermekkorra rajongó katolicizmusa tapad leginkább. Még ma is csak ritkán mulasztja el, hogy elutasítással vegyes elragadtatással belépjen az útjába kerülő templomokba. Köztük a szülőfalujáéba.*

JOSEF WINKLER ■ Ennek a templomnak 55 évvel ezelőtt pontosan ugyanilyen volt az illata. Ez fontos az írás szempontjából. Amikor visszatérek valahonnan és újra megtalálom gyerekkorom illatait, rám törnek az emlékek, áradnak a képek. És a szavakat is megtalálom hozzájuk, mert beléphetek önmagamba, keresgélhetek, és rátalálok a történetekre, a képekre, a légkörre. Gyerekkoromban itt térdeltem az oltár előtt. Hat vagy hét évem át voltam ministráns. Ennyi évem át láttam ennek a templomnak a belsejét naponta többször. Nagyon régen nem tettem be a lábamat ide, de mégis emlékszem minden egyes arcra. A megfeszített arcára, a sebhelyre, fájdalmas tekintetére, a vére az arcán és a homlokán. Aztán egy nap a plébános azt mondta nekünk, gyerekeknek, hogy mindenkit egy angyal követ állandóan. Nagyon megijedtem, hogy egy angyal mindent lát és hall, amit teszek. Amit látok, amit érzek, amit gondolok, és feljegyzi. A pap hozzátette, hogy ha meghalunk, a paradicsomba vagy a pokolba jutunk. Annyit szenvedtem ettől éveken át, hogy végül elvesztettem a hitemet.

ARTE ■ *Arno Geiger, a fiatal osztrák irodalom egyre ismertebb képviselője 1968-ban született*

Ausztria másik csücskében. A kilencvenes években Bécsbe költözik, és néhány regény megjelenése után hamar hírnévre tesz szert. Írói munkássága középpontjában a nyelv áll.

Különleges nyelvi tudatosság

ARNO GEIGER ■ Vorarlbergben, Ausztria legnyugatibb régiójában nőttem fel, a Bodeni-tó partján. Ott egy alemán dialektust beszélnek, amely nagyon hasonlít a svájci némethez. Ma már tudom, mennyire fontos volt, hogy olyan dialektusban nevelkedtem, amelyet Ausztria többi részén nem, vagy csak igen kevésbé értenek. Úgy érzem, van bizonyos távolság a német nyelv és köztem, mert a saját dialektusomban gondolkodom, és naponta beszélem is. Ez az alapvető távolság teszi lehetővé, hogy alkotó módon tekintsek a német nyelvre. Annyi dialektus van Ausztriában! Nyilvánvaló, hogy ez hat az irodalomra is. Megdöbbentő, milyen sok író származik vidékről, az ország határ menti részeiből. Ezek az írók, ahogyan én is, mindenáron el akarják sajátítani a német nyelvet mint irodalmi nyelvet, és innen ered különleges nyelvi tudatosságuk.

ROBERT MENASSE ■ Lényegében felnőttem legnagyobb részét Ausztrián kívül töltöttem. Sokáig éltem Brazíliában, Portugáliában, Hollandiában, és mostanában félig Brüsszelben... Történt valami különös dolog az Ausztriához fűződő viszonyomban. Nyolc év után Brazíliából visszatérve egyszer csak rájöttem, hogy nem értek semmit. Írtam hát egy könyvet Ausztriáról, olyan elemzés-félet az ország történelméről és fejlődéséről. A gondolkodásmódjáról. Nagyon tanulságos munka volt, és egyébként az első sikerem is. Olyasmit sikerült ugyanis létrehozni, amire nem is számítottam: egyszerre volt meg benne a szükséges távolság és egy bizonyos intimitás is az országgal. Úgy tudtam megírni ezt a könyvet, hogy nem estem bele a szokásos csapdába, és nem ismételttem a kliséket, a közhelyeket, amelyeket az ember hajlamos magáévá tenni azzal a hellyel kapcsolatban, ahol él. És miután mindegyikük másutt játszódik, a regényeimben is állandóan jelen van a menekülés és a nosztalgia e kettőssége.

ARTE ■ *2001-ben jelent meg Robert Menasse egyik legvirtuózabb regénye, a Kiüzetés a pokolból. A regény merész párbuzamot von a háború utáni Ausztria és a 17. századi Portugália között, és többek között az osztrák zsidók történetéről szól.*

ROBERT MENASSE ■ 1938-ban innen küldték a haláltáborba az itt élő zsidókat. Ebből az egyetlen házból 130 személyt, köztük a kis Kurt Kestent, aki csak hétéves volt. Ahogy a járdán haladunk, lépten-nyomon belebotlunk ezekbe

GEIGER, Arno
Jól vagyunk
Európa, 2007

A száműzött öreg király
Európa, 2012

„Kék és vörös”
„Az álmaim még ha szegényesek is”
„Fehér és szürke”
– Khoór Lilla képeihez”
Magyar Lettre Internationale, 66

MENASSE, Robert
A regény kora
Jelenkor, 1995

Ez volt Ausztria
Kalligram, 2008

Kiüzetés a pokolból
Ulpius, 2008

Don Juan de la Mancha avagy –
A vágy iskolája
Kalligram, 2010

„A történet rövid, de örök”
Magyar Lettre Internationale, 34

„Az éhínség telének vége”
Magyar Lettre Internationale, 66

„A boldogság szaga”
Magyar Lettre Internationale, 73

(Ulrike Guérot-val)
„Európa választása”
Magyar Lettre Internationale, 93

a megemlékező kövekbe. Épp ez a cél: hogy megálljunk, hogy gondoljunk rájuk, hogy ne felejtjük el őket. Számomra nagyon fontos, hogy ezek a botlatókövek léteznek. Ébren tartják a lelkiismeretünket.

A nagyapám osztrák volt. Egyszer azt mondta: „soha nem éreztem magam zsidónak. Hitler csinált zsidót belőlem”.

Ha az osztrák kultúrára gondolunk, a művészettörténetre, az irodalomra, mindig visszatérünk ahhoz, amit zsidó hatásnak szokás nevezni. A zsidó szerzők például kivételes szerepet játszottak az irodalmunkban, ami szorosán kötődik a Habsburg-birodalom szelleméhez. A jelentékeny modernizáció és a 20. század elején Bécsben született művészi, tudományos és egyéb teljesítmények egy döbbenetes nagy része zsidó származású emberek műve volt.

Ha meglátok egy történetet, lelövöm

ARNO GEIGER ■ Fiatalabb koromban olvastam vagy hallottam egy interjút Thomas Bernhardtal, amelyben azt mondta: ahogy észreveszek egy történetet a láthatáron, lelövöm. Ami azt jelenti: nem mesélünk. Nem a történetek elmesélése az érdekes, sokkal inkább a nyelvvel való játék. Játék a tartalmakkal, sőt talán még a hangokkal is. Ez egészen nyilvánvaló törekvés Bernhardtál, ami

mélyen hatott rám. Azt szűrtem le belőle, hogy a történetmesélés konzervatív eljárás; túl kell rajta lépni. A nyelv önmagában is elég, megvan a maga dinamikája, a saját ereje. Számomra ez egy nagyon osztrák dolog, ez az igen erős nyelvi tudatosság, amelyet megfigyelhetünk a nagy osztrák szerzőknél, mint Peter Handke, Elfriede Jelinek, Bernhard, Doderer... Mindezek a szerzők szeretik a nyelvet, amely nem pusztán eszköz egy cél érdekében. A nyelvhez való viszonyuk valóságos szerelem.

JOSEF WINKLER ■ Gyakran megkérdem tőlem, miért írok annyit a halálról. Azt kell hinned, hogy ez osztrák specialitás. Thomas Bernhard mondta: az én témám a halál. Az első emlékeim három éves koromból valók. Pontosan emlékszem egy képre. A nagynénemmel fel kell másznom egy lépcsőn a halotti szobához, ahol fel-emel engem, a három éves kislányt, és megmutatja a nagyanyámat a koporsójában. És akkor a nagynéném azt mondja, nézd, ő az, nézd! és én nézem a nagymamát a koporsóban. Fiatal koromban, alig voltam húsz éves, két tizenhét éves fiú együtt akasztotta fel magát a plébánia pajtájában, kenderkötéllel, amelyet az istállókban a borjak születésekor használnak. Ez a kettős öngyilkosság megrázta a falut, sőt az egész országot. Az öngyilkosság nem ritka, de két fiatal fiú, aki úgy

dönt, hogy együtt pusztul el, az nem mindennapos. E két fiatal halála után szinte rögeszmémé vált, hogy vagy írni kell, vagy meghalni. Sikertelt az írást választanom. Sikertelt megmaradnom az írás mellett és szüntelenül fejlődni. A halál vagy az öngyilkosság helyett, a nyelvnek és a rögeszmémnek köszönhetően, és hála a rengeteg kitűnő olvasmányoknak, életben maradtam és megírtam mintegy húsz könyvet.

Hat vagy hét olyan könyvem van, amelyekben önmagammal viaskodom: a történelemmel, a paraszti világban, katolikus környezetben töltött gyerekkorommal és ifjúságommal. Ezekben a könyveimben mindig központi helyet kapott az apám. Sokat küzdöttünk egymással. De miután befejeztem mindet, kimerülve a munkában, miután papírra vettem – vagyis tulajdonképpen legyőztem – ezt az elkeseredést, ezt a gyűlöletet, akkor, néhány évvel a halála után, meg tudtam írni a rekviumet is. Ez a kis regény, a Roppongi (Roppongi, Requiem für einen Vater) egy kicsit a kései szeretetet is kifejezi. Ma már nincs bennem sem gyűlölet, sem megvetés. Kétségeim maradtak, amelyek örökké kísérteni fognak. De minden más többé-kevésbé eltűnt.

ROBERT MENASSE ■ Amikor jól megnézzük, milyen képet nyújt Ausztria önmagáról, az a benyomásunk támad, hogy ebben az országban csak hegylakók és császárok élnek. Az „alpesi köztársaság” teljesen groteszk ötlet. Még Bécsben is emlegetik, pedig hát hol vannak Bécsben hegyek? Nekem a „Heimatfilmeket” juttatja az eszembe. Azok is beépültek az identitásba, pedig soha egyetlen bécsi vagy osztrák sem élt így. Hamis volt minden, történelmileg és a valóságtartalmát tekintve is, de fel lehetett belőle építeni egy identitást. Egy tökéletes világot. És mára az osztrákok jócskán azonosultak is ezekkel a mítoszokkal. Például a mai ötvenes-hatvanas generációban a leggyakoribb női keresztnév az Elisabeth. Vagyis Sissi... Ez a Sissi-filmek népszerűségének a következménye. Emlékszen, hogy már az egyetlen is rengeteg velem egykorú Sissi szenvedett tőle. Ostobának találták a keresztnévüket, amelyet az identitásalkotás lázában kaptak. A második köztársaság alatt jelent meg a régi Ausztria tetőtől talpig giccses, új képe; a kor mindentől tagadta az ország felelősségét a háborúért, az antiszemitizmusért, a társadalmi igazságtalanságért, és egyáltalán mindazért, ami a Habsburg birodalom utolsó korszakát jellemezte, és elvezetett a háborúhoz. Egyik napról a másikra minden nyakig úszott az ártatlanságban, a giccsben és az érzelmekben. És a császárból, aki mielőtt jobblétre szenderült, még kirobantotta a világháborút, hirtelen egy gyönyörű nő, egy kivételes színésznő, Romy Schneider fiatal férje lett. Ifjak vagyunk, a világ tökéletes, zöld a mező, kék az ég. Ez a mi Ausztriánk?

ARNO GEIGER ■ Az első világháború után Ausztria nagyhatalomból kis állammá vált. Úgy gondolom, rettentő nehéz felmérni, hogy ez mit váltott ki az elmékben. Birodalmi hatalomból kis országgá válni... talán éppen ez magyarázza az osztrák művészet jelentőségét annak ellenére, hogy az ország csak néhány milliónyi lakost számol. Azt hiszem, hogy e kis ország identitása szempontjából hatalmas szerepe van a kultúrának.

Talán jellemző is a kis országokra, hogy mindenféle fortéllal kell felhívniuk magukra a figyelmet, hiszen politikai téren nemigen tudnak kitűnni. Ez tette lehetővé, hogy Ausztria visszatérjen nagyhatalmi ábrándjaihoz.

ARTE ■ *Josef Winkler alig lett nagykorú, már érezte, hogy sürgősen szabadulnia kell szülőfaluja szűkös világából, menekülnie gyermekkorát fojtogatóan idilli, katolikus tájairól.*

JOSEF WINKLER ■ 18 vagy 19 évesen fogtam a bőrdörmöt, és stoppal elutaztam Klagenfurtba. Hamar otthon éreztem magam ott. Nem akartam a faluban maradni. Már gyerekkoromban tudtam, hogy ott fogom hagyni a szüleim házát, a trágádombbal az udvaron. Persze a szívemben, a lelkemben, a fejemben elvittem és magammal hurcoltam az egész katolikus limlomot, az összes paraszti kacatot, a korlátoltság vicik-vacakjait, és ez máig így van. És talán mert ebben az elnyomásban, ebben a katolikus paraszti milióban nőtem fel, amely ellen gyerekkoromban lázadni próbáltam, talán mert kihívtam magam ellen ezt a tekintélyt... talán ezért találtam rá nagyon fiatalon a nyelvre mint kifejezési formára. Emellett az a háttér, amelyet a katolikus egyház adott nekem, nagyon fontos, sőt az írás szempontjából egyenesen ideális.

Az írókra a hétköznapiak tartoznak, a szenzációk az újságírókra

ARNO GEIGER ■ Remekül érzem magam a nagyvárosban. A névtelenség, amivel megajándékoz, számomra különleges élmény, nagyon szeretem. Megfigyelő vagyok, szeretem a tömeget, szeretem nézni, ahogy az emberek sűrűnek forognak. Mindennek a jövés-menésnek szükség-szerűen története van, előzménye, következménye, de a történetet nem ismerem. A munkahelyem Bécs, itt névtelen lehetek, szabadon mászkálhatok, bebújhatok mások bőrébe, itt talán szabadabbnak érezhetem magam.

ARTE ■ *Legelső műveitől az Alles über Sally című regényéig Arno Geiger mindig is arra törekedett, hogy kilépve önmagából, minél közelebb kerüljön szereplőibe, és szinte azonosuljon velük; mintegy kézen fogja és a színpad előterébe állítsa őket.*

ARNO GEIGER ■ Számomra az egyik legnagyobb kihívás, hogy különböző szempontokból tudjam szemlélni a világot, ne csak a sajátomból. Bizonyos értelemben ez az író erkölcsi kötelessége a szememben. Ha pusztán a magam nézőpontját tartanám meg, a világ nem háromdimenziós, hanem lapos lenne. Ám ez csakis akkor sikerülhet, ha valóban közel állok a szereplőimhez, ha belülről ismerem őket, az érzéseik és gondolataik legmélyére hatolok. Bizalmas viszonyban kell lennem velük, és ezt kell leírnom. Az irodalom mindig is az indiszkréción bűnébe esett; a nagy irodalom tapintatlan. Az emberek élete a hétköznapiság kusza hálójában: számomra ez a nagy ismeretlen. James Joyce úgy gondolta, hogy az írókra a hétköznapiak tartoznak, a szenzációk pedig az újságírókra. Teljes mértékben egyetértek vele.

Valóban ez a legnagyobb tét szerintem: az egyén felmutatása a maga egyediségében. A történetével együtt. Amikor könyvet írtam Alzheimer-kórban szenvedő apámról, szó sem lehetett

arról, hogy a betegségről írjak: megbukott volna. Fontosabb volt, hogy az emberről, a személyiségéről beszéljek. Ez különbözteti meg ezt a könyvet a többitől. Igen, elveszítjük egyes tulajdonságainkat, egyes képességeinket, de ez mit sem változtat azon, hogy kik vagyunk. Nem változtat semmit azon, hogy ez az ember: August Geiger. Majdnem kilencven éve. Még mindig ő az: August Geiger.

ROBERT MENASSE ■ A társadalmi rendszerek érdekelnek, a történelmi folyamatok, nem az oszt-rák mentalitás hőbortjai. Ausztria csatlakozását az Unióhoz ezért éreztem felszabadulásnak. Egyszer csak tartozni kezdtem valahová, tudtam, hol vagyok otthon. Bécsi vagyok, nem osztrák. És közvetlenül utána európai.

ARTE ■ *2012-ben Robert Menasse az „Európa követe, a polgárok dübe és Európa békéje, avagy miért kell, hogy az ajándékba kapott demokrácia engedjen a kivívott demokráciának” című esszéjében írt Európa iránti elkötelezettségéről. Az európai választások előkészítése idején sokat utazott mindenfelé az országban, és vitákat, előadásokat tartott az európai eszméről.*

Arno Geiger felnőtt élete akkortájt kezdődött, amikor a vasfüggöny lehullott. Bécsben, több mint húsz évvel ezelőtt. A főváros, amely évekig Kelet-Európa egyik bolttere volt, ismét belekerül a történelembe, visszakapja helyét a létrejövő új Európában. Geiger pedig megtalálja eljövendő műveinek nyersanyagát.

ARNO GEIGER ■ Amikor 1990-ben megérkeztem Bécsbe, még meghatározó volt a régi polgári főváros jelenléte, hangulata. De a vasfüggöny megszűnésével nyilvánvaló lett, hogy új korszak kezdődik, és megindultak a mára széles körűvé vált társadalmi változások. Rábíztam magam a hullámokra. Meghatározó élmény volt; biztosan más ember lennék, ha otthon maradtam volna. Azt gondolom, ugyanazon a folyamaton mentem át, mint maga a város. Bécs az utóbbi húsz évben megnyílt. Kíváncsi természetem van, hát követtem a dolgokat, magamba szívtem mindent. Egy író számára nincs ennél nagyszerűbb, mert az emberek életét is másképp kell elmondania. Írásaim lényeges motorja, hogy mesélnem kell a magára hagyatott emberről, akit belevetettek ebbe az új világba, ám soha nem köztölték vele világosan a jártékszabályokat.

ARTE ■ *Az 1990-es évek elején Josef Winkler több utazást tett Indiába, amelyek mint író és mint embert egyaránt felkavarták. Ő, aki szinte soba nem tette ki a lábát Ausztriából, sőt Karintiából, birtelen a világ másik végén találta magát. Abol magára ismert.*

JOSEF WINKLER ■ Egy netesszal és egy töltő-tollal felszerelve hónapokon át figyeltem a halottégető máglyákat, az elhunytak hamvasztását. Mindent feljegyeztem. Ami a leginkább érdekelt és lenyűgözött a Gangesz partján, az az élet és a halál közötti kapcsolat volt, a szertartások alatt. Amikor nálunk valaki meghal, és eltemetik a falu kis temetőjében, vagy a nagyvárosok perifériáján egy nagyobbban, körülötte nincs élet, nincsenek játszó gyerekek, nincs motorzaj; csak a hosszan elnyúló fekete menetet látni, minden csendes, legfeljebb egy harang kondul néha. Ha valakin annyi nyomot hagyott a katolikus egyház és a keresztény

vallás, mint rajtam, olyan nehéz, és talán olyan könnyű, szép és rettenetes nyomokat, az nem tud szabadulni az egyháztól és ettől a világtól. Aki nek a harangtorony befelűródott a mellkasába és felnyársalta, akin ez olyan mély, rettenetes, szép, vad és örült stigmákat hagyott, írhat akármeddig és amennyit csak tud, soha nem szabadulhat az egyház súlyától... Egyébként tíz évvel a könyvem megjelenése után (*Domra*. Suhrkamp, 1996) rádőbbsentem, hogy az általam leírt hindu temetkezési szertartás pontosan úgy hangzott, mint egy katolikus litánia.

ARNO GEIGER ■ Az Alte Schmiedében vagyunk, ami egykor kovácsműhely volt, ma alkotóház. Számomra ez sokkal több, mint irodalmi tér; nemcsak szellemi, hanem fizikai helyszín is. Vonzódom a kézművességhez, a kétkezi munkához, szeretem ezt a légkört, otthon érzem magam benne. A dédapám kovács volt Wolfurtban. Ez a hely számomra visszhang, egy önéletrajz részlete. Paraszti és kézműves családból származom, amely legalább annyira volt alkotó, mint iparos. Ez a hely ezért nekem többszörösen is megfelel.

Flaubert szerint mindenkinek szüksége van egy vesszőparipára, hogy elviselje ezt a kutya életet. Van hát nekem is egy: amatőr fényképeket gyűjtök. Nagyon fontos, hogy ezek mind névtelenek, és nem lappang mögöttük rejtett szándék: a véletlen termékei, amelyek nálam kötnek ki, a közegüktől megfosztva, mintegy felszabadítva. Szinte semmit nem tudok róluk, néha egyáltalán semmit. Csak azt tudom, amit megmutatnak. Egyszerűen csak fényképek, fogalmam sincs, mikor és hol készítették őket. Ennek ellenére van múltjuk és jövőjük. Ez a hőbort nagyon fontos az íráshoz, a gondolkodáshoz, írtam is már erről egy esszében. A névtelen amatőr képekről szólt, és hogy mi különbözteti meg őket azoktól, amelyeknek a kontextusa ismert. Egy ilyen kép nyitott és ugyanakkor rejtélyes, ezért vonzó. Olyanok, mint egy regény fő elemei, mindent feltárnak, de sok mindent elrejtene. Nem tudjuk, honnan jönnek, de a kimerevített pillanat mégis a jövő felé mutat.

ARTE ■ *Az 1900-as évek fordulóján az osztrák irodalmi élet tekintélyes része a bécsi kávéházakban zajlott. Illusztris elődei nyomában Robert Menasse is gyakran ellátogat ide. A hagyományhoz híven a kávéházban ma is olvasható a hazai és nemzetközi sajtó, és a vendégek ma is megvitatják az aktuális eseményeket, akár 150 éve.*

ROBERT MENASSE ■ Ausztria... Mit mondjak, igazán nehezemre esik, hogy nemzeti büszkeséget érezzek. Mostanában döbbsentem rá. Furcsálhattam, hogy egész Ausztria, úgy értem, a hivatalos Ausztria, ennyire büszke legyen arra, hogy Conchita Wurst megnyerte az Eurovíziós dalversenyt. Egy szakállas nő soha nem váltott volna ki ekkora lelkesedést, ha belép a sarki étterembe vagy kávézóba. Sőt valószínűleg megalázták, szidalmazták volna. De a külföldön nyert díj felszította a nemzeti büszkeséget. Teljesen irracionális dolog ez.

KÖBÖL ANNA FORDÍTÁSA